

Wiedzę możemy zdobywać od innych,
ale mądrości musimy nauczyć się sami.
Adam Mickiewicz

HALINA KRUKOWSKA I IDEA CZARNEGO ROMANTYZMU

Był sobie czarny, czarny las, a w tym czarnym, czarnym lesie
na ciemnej polanie stała czarna, czarna chata.
W tej czarnej chacie była czarna, czarna izba; a w tej czarnej, czarnej izbie
na czarnej, czarnej podłodze siedział człowiek, który miał czarny charakter.¹

Polecana/Omawiana książka:

**Profesor Halina Krukowska – Doctor Honoris Causa Uniwersytetu w Białymstoku,
Redaktorzy: Joanna Godlewska, Anna Janicka, Jarosław Ławski. Wydawnictwo
Prymat, Białystok 2018.**

Seria: Profesorki Super-Babki
Odcinek nr: 77
Podseria: wyróżnione godnością Doctor Honoris Causa

Bohaterką kolejnego odcinka jest Pani Profesor Uniwersytetu Białostockiego – Halina Krukowska. Omawiana książka to wydawnictwo okolicznościowe z okazji nadania Jej najwyższej godności akademickiej Doctor-a Honoris Causa (DHC), w tym wypadku przez macierzystą uczelnię. Uniwersytet w Białymstoku to państwowa uczelnia z siedzibą w Białymstoku powstała w 1997 w wyniku przekształcenia w samodzielną uczelnię Filii Uniwersytetu Warszawskiego (UW) założonej

¹ <http://saga.villa.org.pl/?q=teksty/2015-09-03/bajka-dydaktyczna-o-czarnym-charakterze;>

w 1968 roku. W latach 1955 oraz 1961 otwarto w Białymstoku dwa Studia Nauczycielskie, natomiast w roku 1968 już w Filii UW powołano Wyższą Szkołę Nauczycielską.

Obecna Uczelnia eseisty - ATH powstała w roku 2001, po przekształceniu z Filii Politechniki Łódzkiej powstałej w 1969. Białystok jest jednak - od 1945 roku do dziś - miastem wojewódzkim. W mieście o prawie 300 tysiącach mieszkańców działają także Uniwersytet Medyczny oraz Politechnika Białostocka.

Odcinki poprzedni i ten się łączą, bo omawiane są książki tego samego typu, wydane przez to samo wydawnictwo. Format i kolorystyka jest prawie identyczna. Format jest taki jak poprzednio: prawie kwadrat, okładki twarde, na zewnątrz błyszczące, gładkie. Tym razem obrazek na stronie tytułowej to kobieta na tle krajobrazu z zachodzącym słońcem. Wewnątrz są dwie strony tytułowe na miękkim papierze pierwsza po polsku, druga po łacinie. To taka akademicka tradycja, aby dokumenty związane z DHC wydawać także po łacinie. Na odwrocie strony tytułowej po łacinie jest zdjęcie LAUREATKI, czarno-białe, z lat osiemdziesiątych. Nasza Bohaterka mieszka w Wasilkowie i pochodzi z Wasilkowa, który leży w odległości kilkunastu kilometrów od miasta, oddzielony obszarem leśnym. Daje to efekt oderwania się od zgiełku miasta, po powrocie do domu. Co ciekawe takie rozwiązanie spotkałem u kilku zachodnich profesorów, którzy mnie gościli. Facet z Londynu mieszkał w 6 strefie metra, czy raczej systemu transportowego Londynu, za Glasgow mieszkał gospodarz mojego stypendium TEMPUS-a, podobnie w Turku, Aachen, Frankfurcie n/Menem oraz Mariborze. Byłem u nich koło Glasgow czy Frankfurtu. Dobre rozwiązanie, ale trzeba mieć samochód i pieniądze.

Profesor Halina Krukowska jako pierwsza zdobyła habilitację w Białymstoku z zakresu literaturoznawstwa. Wydział Filologiczny zyskał prawa nadawania habilitacji. System tytułów i stopni w Polsce jest unikalny, niektóre elementy można znaleźć w innych krajach. Widziałem jak w Czechach prezydent wręcza nominacje profesorskie. To absolutna rzadkość. Niezorientowanemu czytelnikowi trudno to wytłumaczyć, a gdy się tłumaczy i tak nie można zrozumieć. Po krótkce: są profesorowie ogólnopolscy oraz uniwersyteccy. Nasza bohaterka jak wyklikałem - programowo przyjęła postawę, że nie ma nigdy zamiaru ubiegać się o tytuł profesora (nadawany przez Prezydenta RP). Ale i tak środowisko uznało Ją godną tytułu DHC.

Książka zawiera dokumentację procesu nadawania tego wyróżnienia: uzasadnienie wniosku przez Radę Wydziału, przemówienia na uroczystości;

- (i) Promotora prof. zw. Jarosława Ławskiego - tzw. Laudacja;

- (ii) Recenzentów: (a) Prof. zw. Bogusława Doparta /UJ/; (b) Prof. zw. Marka Piechoty /UŚ/ oraz (c) Prof. Mikołaja Sokołowskiego (IBL PAN)
- (iii) Wykład LAUREATKI – pani Profesor UB Haliny Krukowskiej.

Na początku zamieszczono życiorys Bohaterki, a pod koniec książeczki – Aneks Fotograficzny, streszczenia w kilku językach obcych oraz Indeks Osób. Wydawnictwo jest niezwykle staranne, eleganckie, czcionka wyraźna, są dość znaczne odstępy między wierszami, odwołania są przejrzyste odsunięte od tekstu – coś wyjątkowo pięknego.

Fotografie są z okresu pobytu w Gdańsku, z promotorką i innymi doktorantami, potem z Białegostoku – z konferencji, spotkań czy wykładów.

Z życiorysu możemy zaczerpnąć kilka podstawowych danych. Urodziła się w 26 września 1937, na niecałe 2 lata od wybuchu II wojny światowej. Ukończyła Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Gdańsku! Obecnie też już mamy Uniwersytet Gdański.

Czy Uczelnie² jest za dużo w Polsce? Warto kliknąć na Niemcy, aby przekonać się o ich systemie z obecnością „Fachhochschule”.

Wracamy do Bohaterki – Jej kariera naukowa:

- mgr (Gdańsk) „Matka Joanna od Aniołów” Jarosława Iwaszkiewicza – próba monografii” (Iwaszkiewicz - gwiazda socjalizmu, dziś lekko zapomniany) – promotor: prof. Maria Janion;
- dr (1970, Uniwersytet Gdański) „Funkcje stylistyczne składni w powieści poetyckiej wczesnego romantyzmu” – promotor: prof. Maria Janion, recenzenci: prof. Maria Renata Mayerowa oraz prof. Czesław Zgorzelski;
- habilitacja (1985) „Noc romantyczna (Mickiewicz, Malczewski, Goszczyński). Interpretacje.” Kolokwium habilitacyjne przeprowadzono na Uniwersytecie Warszawskim.

Wiele swoich prac poświęciła epoce romantyzmu i jej twórcom. Zainicjowała kierunek badań nazywany w skrócie „czarnym romantyzmem” – zainicjowała odnośną serię wydawniczą, która obejmuje już około 40 tomów. W nauce liczy się oryginalność – Ona rzeczywiście zajęła się inną tematyką niż środowisko, pociągnęła za sobą liczną grupę naukowców – co też ma ogromne znaczenie. O co chodzi w tym kierunku? Wyeksponowanie niespełnionych uczuć, miłości,

---

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_tertiary-education-attainment_pl.pdf; dokument europejski z roku 2017 podający % obywateli z wyższym wykształceniem: LT (Łotwa – prawie 60%); Polska (45%); Szwecja i Irlandia (ponad 50%). Więcej od Polski ma 11 krajów. Czy należy dążyć administracyjnie do zmniejszenia tego procentu?????

mrocznych wizji, zjaw, duchów, rozterek, elementów baśniowych, fantastycznych – nazwa to nazwa – pojawiła się i została. Czy można było zaproponować inną „mroczny romantyzm” lub „romantyzm rozterek i fantazji”??

Inny watek Jej działalności to „Solidarność” oraz KIK (Klub Inteligencji Katolickiej) – dzisiaj trudno znaleźć takich profesorów. Z obu powodów miała nieprzyjemności.

Inne organizacje to: Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza, Rada Naukowa Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku. Wiele osób nie docenia takich działań, a propagowanie wiedzy, nauki i mądrości – jest niezwykle trudne. Dziś w postnowoczesności, każdy ma całą wiedzę świata pod palcem, zatem wydaje się też wielu współczesnym klikusiom iż są mądrzy – nie wiedzą, że są sprofilowani, że reklamy schlebiają ich gustom.

Dlatego osoby szlachetne, mądre, piękne zasługują na uznanie i całe szczęście, że taką osobę uhonorowano.

Książka zawiera spis stanowisk kierowniczych oraz liczby wypromowanych doktorów i magistrów itd.

Klikając na stronę Jej Katedry³, można się dowiedzieć iż nasza Bohaterka zmarła 28 lipca 2019r., a zatem prawie rok temu.

Warto sięgnąć do oryginału, w eseju zwykle porusza się tylko kilka wątków.

---

³ <http://wschodzachod.uwb.edu.pl/halina-krukowska/>; strona uniwersytecka.
https://www.wrotapodlasia.pl/pl/edukacja/edukacja_nauka/zmarla-profesor-uwb-halina-krukowska.html;

LITERATURA DODATKOWA

1. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Rogalin>; „Latem 1831 r. w Rogalinie zatrzymał się [Adam Mickiewicz](#)”.
2. <https://mnp.art.pl/oddzialy/muzeum-a-mickiewicza-w-smielowie/>; informacja o muzeum.

Problem, Pytanie:

Czy pobyt Adama Mickiewicza w Wielkopolsce miał wpływ na treść Pana Tadeusza?

Według eseisty jest to **nierozeznany** wątek (oprócz litewskości), warty dociekań naukowych. Czy obrazy dworów były w jego pamięci z dzieciństwa, z ilustrowanych książek – czy opisał także coś z tego co widział w Wielkopolsce w 1831 roku?

Na Litwie zamki mieli tylko magnaci, wydaje się, że Wielkopolscy właściciele ziemscy byli bogatsi??

Wyjechał z terenów dzisiejszej Litwy i Białorusi w młodości: <<[W Wilnie] przy ul. Wielkiej 22 (w zasadzie przy placu Ratuszowym) wisi tablica upamiętniająca kolejne mieszkanie Mickiewicza. Napis głosi: „Z tego domu wyjechał w dniu 6.XI (25.X) 1824 roku zestany do Rosji Adam Mickiewicz opuszczając Wilno na zawsze”>>. Miał wtedy 26 lat.

Książki, wstępy naszej Bohaterki:

1. Noc romantyczna (Mickiewicz, Malczewski, Goszczyński). Interpretacje, Białystok 1985, „Dissertationes Universitatis Varsoviensis” nr 291, ss. 295. (habilitacja Bohaterki).
2. Czarny romantyzm Goszczyńskiego, w: S. Goszczyński, Zamek kaniowski, wprowadzenie H. Krukowska, opr. tekstu D. Zawadzka, H. Krukowska, wyd. I: Białystok 1994, s. 5-46 (ss. 37), wyd. II: Białystok 2002, ss. 60.
3. Ciemna strona istnienia w romantycznym poemacie Malczewskiego, w: A. Malczewski, Maria. Powieść ukraińska, wprowadzenie H. Krukowska, J. Ławski, seria „Czarny Romantyzm”, wyd. I: Białystok 1995, s. 7-58 (ss. 51), wyd. II zmienione: Białystok 2002, s. 9-70 (ss. 61).

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

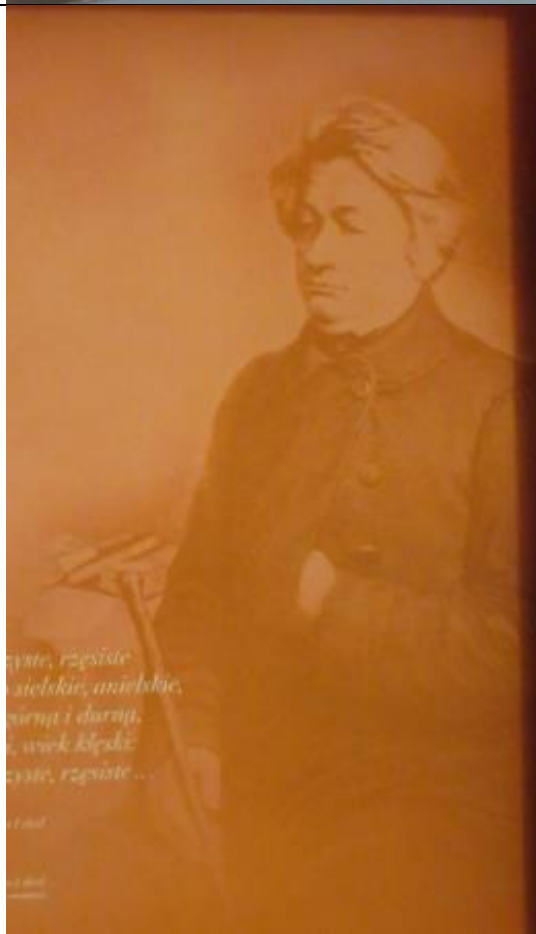
Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu (na rynku)

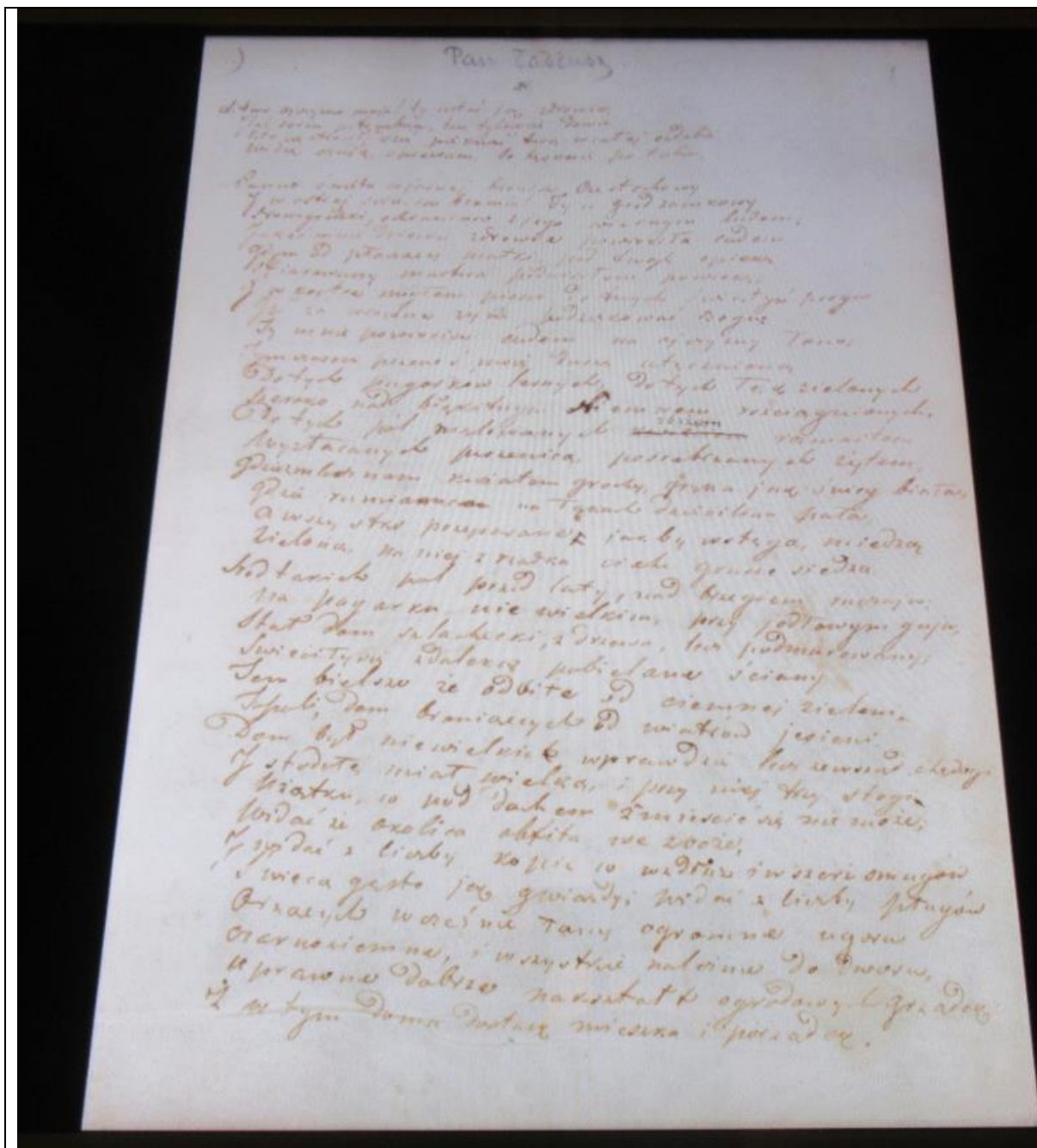
Autor „Pana Tadeusza” – Adam Mickiewicz urodził się 24 grudnia 1798 roku, czyli 3 lata po III-cim rozbiore Polski; do Królestwa Polskiego z królem Carem, nie należało ani Grodno, ani Wilno czy Kowno – włączono je bezpośrednio do Rosji.

Panel powitalny w muzeum;
w środku Mickiewicz piszący gęsim piórem (szok ??), a wokół postaci związane z historią Polski z lat dzieciństwa Wieszca oraz z epoki poprzedzającej np. Tadeusz Kościuszko

Portrety i popiersia Wieszczu w Muzeum

Pierwsza strona rękopisu.

Dzielo jest własnością Ossolineum – pieniądze na wykupienie wyłożyło miasto Wrocław – chwala władzom za tę akcję.

Warto zapoznać się z historią przechowania rękopisu do naszych czasów mimo wojen, mimo najazdu Rosji Sowieckiej i Hitlerowskich Niemiec, mimo socjalizmu ...

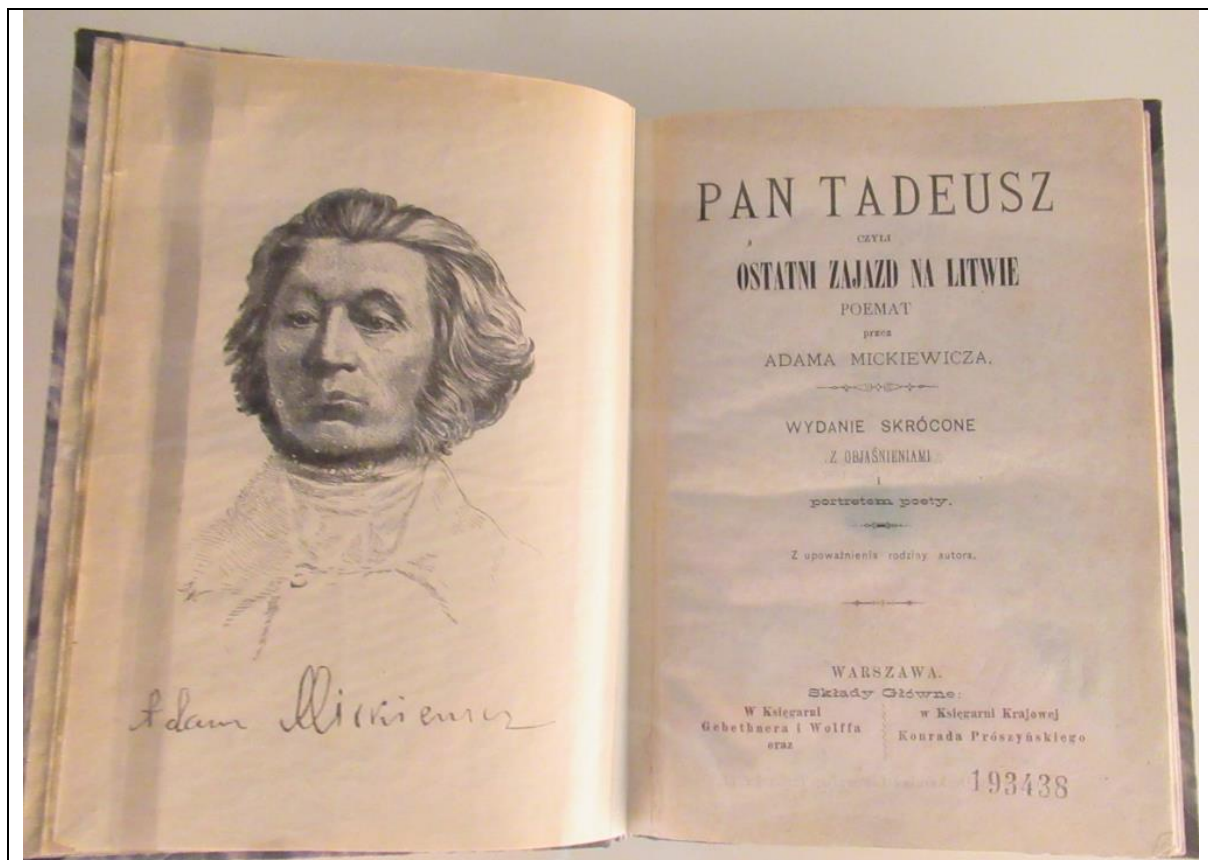

PANI PROFOFESOR HALINA KRUKOWSKA

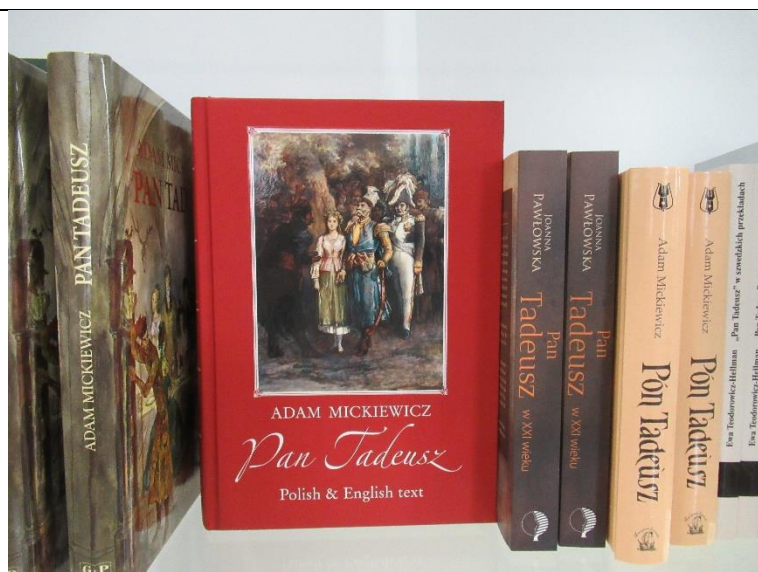
ESEISTA: STAN ZAWIŚLAK

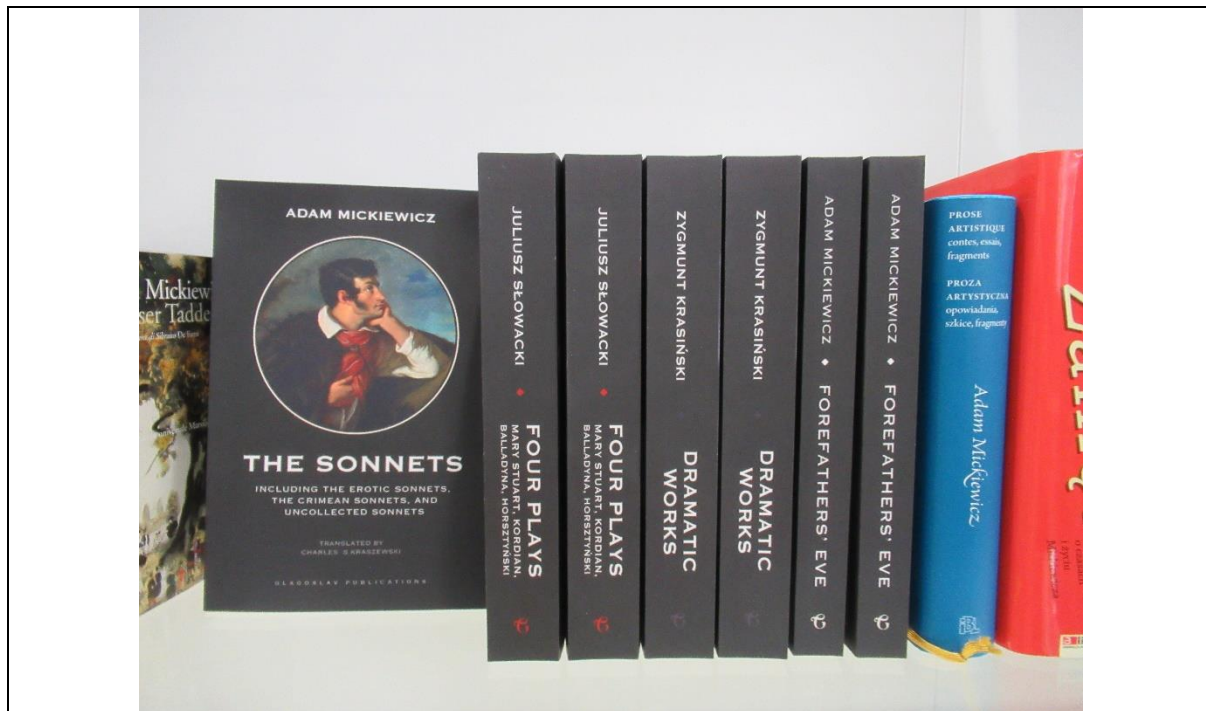

Pomnik Aleksandra Fredro (1793-1876) we Wrocławiu
Żył w epoce romantyzmu, ale nie jest traktowany jako wieszcz – epoka romantyzmu może zaskoczyć!!!

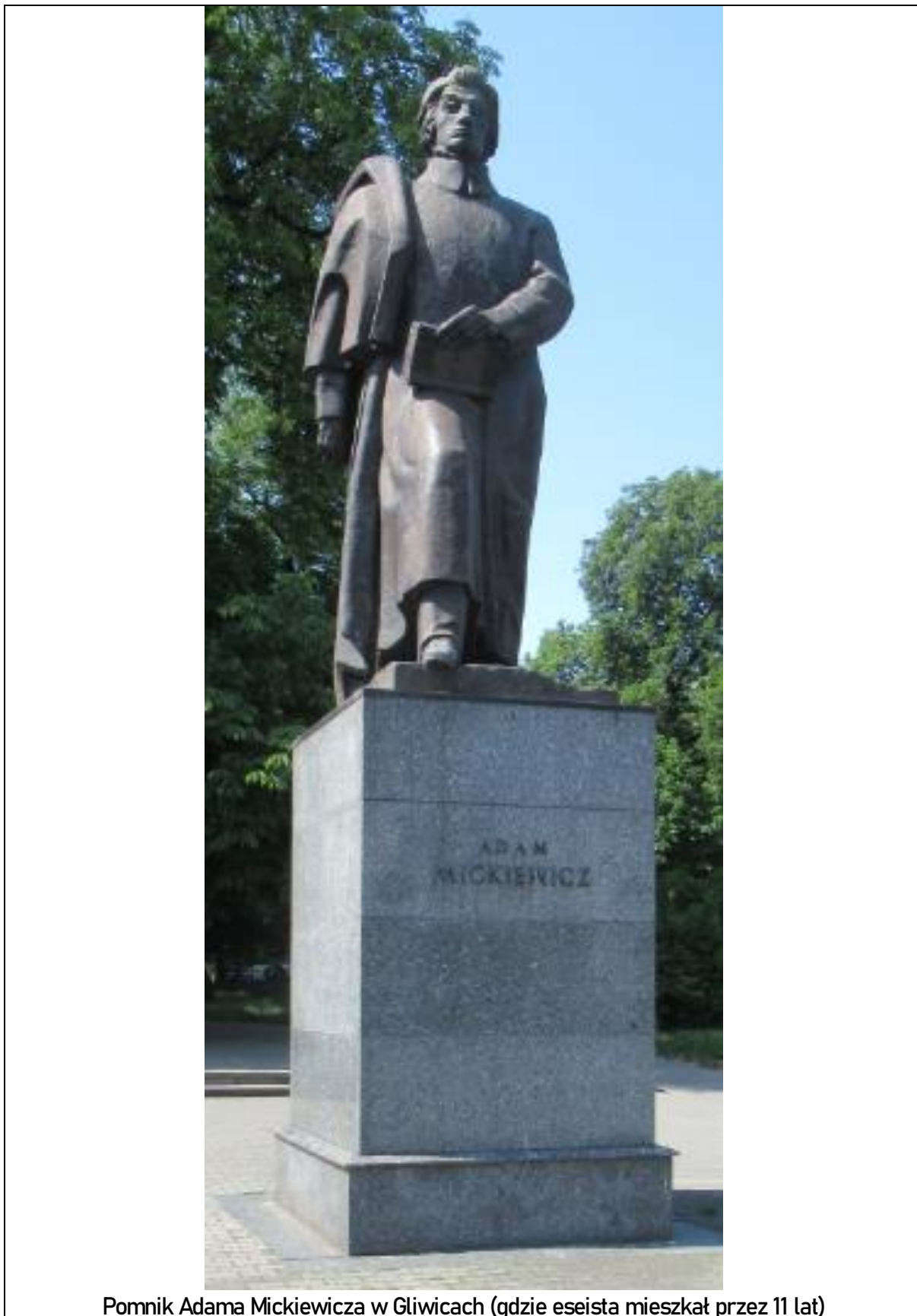

W sklepie muzealnym są dzieła Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego

Sufit w jednej z sal muzealnych

Pomnik Adama Mickiewicza w Gliwicach (gdzie eseista mieszkał przez 11 lat)

Pomnik w Gliwicach w pobliżu Nowego Ratusza oraz w pobliżu stacji eseisty.....

Zdjęcia: Stan Zawiślak

Dziękuję bardzo za spotkania w Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu, przewodniczka jest przewspaniata, można powiedzieć, że przenosi zwiedzającego o kilkaset lat w tył biegu dziejów...
Catej załodze Muzeum dziękuję serdecznie.

Stanisław Zawiślak